

การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8

Competency Development of District Administrative Monks

in Sangha Administrative Region 8

พระราชเมธี (วิชา อภิปัญญา)¹

Phra rajmatee

สมศักดิ์ บุญปุ๋, ระวิง เรืองสังข์³

Somsak Boobpoo, rawing ruangsang

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสมรรถนะ เพื่อพัฒนาสมรรถนะ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 เป็นการวิจัยผสมผสาน ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 รูป การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ การแจกแบบสอบถามพระสังฆาธิการระดับอำเภอ 75 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของเจ้าคณะอำเภอเป็นที่น่าพอใจ มีเพียงบางด้านที่ควรได้รับการพัฒนา ดังนี้ ประการที่ 1 สมรรถนะด้านปกครอง พระสังฆาธิการระดับอำเภอบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการปกครองคณะสงฆ์และเรื่องการบริหารตามศาสตร์สมัยใหม่ ประการที่ 2 สมรรถนะด้านการเผยแผ่ พระสังฆาธิการระดับอำเภอส่วนใหญ่มีการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรับเป็นส่วนมาก และขาดความรู้ในเรื่องการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อต่างๆ และประการสุดท้าย สมรรถนะด้านสาธารณูปการ พระสังฆาธิการจำนวนหนึ่งขาดความรู้ในด้านการวางแผนพัฒนาระบบสาธารณูปการภายในวัด การกำหนดแผนพัฒนาการบริหารจัดการพัฒนา วัด การบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ โบราณสถาน และโบราณวัตถุภายในวัด การก่อสร้าง และการจัดการศาสนสมบัติของวัด

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอมีองค์ประกอบหลัก จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย การเตรียมการพัฒนา กระบวนการพัฒนา และการประเมิน ประเด็นการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งในการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 6 ด้าน นั้นจะประกอบด้วยการให้ความรู้ตามแต่ละสมรรถนะทั้ง 6 ด้าน และการลงมือพัฒนา ได้แก่ การให้การศึกษา การบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการ อภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง และการศึกษาดูงานนอกสถานที่

¹ นิติหลักสูตรพุทธศาสนาดุษฎีบัณฑิตสาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² ป.ธ. 4, พธ.บ., M.A., Ph.D. ประธานกรรมการควบคุมดูแลศูนย์นักบวชศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ ป.ธ. 5, พธ.บ., บธ.ม., ค.ด. กรรมการควบคุมดูแลศูนย์นักบวชศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักทั้ง 6 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 และที่ 5 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่ 4 และที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: 1. การพัฒนา 2. สมรรถนะ 3. พระสังฆาธิการ 4. การปกครองคณะสงฆ์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the performance competency of district administrative monks, 2) to improve the performance competency of district administrative monks, and 3) to propose ways to improve the performance competency of district administrative monks in the Sangha Administrative Region 8. This research is the mixed method research consisting of data collecting from documents, interview with 12 key-informants and focus group discussion with 6 key-informants, as well as using questionnaires to collect the data from 75 district administrative monks. The data were analyzed by content analysis, frequency, mean and standard deviation.

The results of the study were found as follows:

1. The performance competency of district administrative monks in the Sangha Administrative Region 8 was in the satisfying level. There were some aspects that should be improved as follows: firstly, administration competency-they lacked of knowledge in Sangha administration system and the administration based on modern science. Secondly, propagation competency- they propagated in the passive performance and lacked of knowledge and skills in propagation infrastructure planning, temple administration plan setting, renovation of temple buildings, architecture, ancient objects, and temple properties and assess management.

3. Overall, the performance competency of district administrative monks was at a high level. When considering in six components of competency, the components 1, 2, 3 and 5 was at the highest appropriate level, and component 4 and 6 was at a high appropriate level.

Keywords: 1. Development 2. Competency 3. Sangha 4. Sangha administration

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน โดยมีวัดเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร เป็นที่อบรมบ่มนิสัยขัดเกลาฝึกฝนเหล่ากุลบุตรผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมตามระเบียบพระธรรมวินัย เป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณหรือที่พึ่งทางใจ เป็นศูนย์รวมของพุทธศาสนิกชนทั่วไป นอกจากนี้ พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับคนไทย และสังคมในแง่ด้านต่างๆ มากมาย คนไทยควรศึกษาพระพุทธศาสนาในแง่ด้านต่างๆ เหล่านั้นให้ครบถ้วนตามฐานะต่างๆ ได้แก่ 1) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันสังคมที่ใหญ่และสำคัญมากในประเทศไทย 2) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่แผ่กว้างครอบคลุมสังคมไทย 3) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นเนื้อหาสาระส่วนสำคัญและเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย 4) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ และเป็นมรดกของชนชาติไทย 5) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนาซึ่งคนไทยส่วนใหญ่นับถือ และเป็นศาสนาประจำชาติไทย 6) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นหลักคำสอนและระบบจริยธรรมสำหรับพัฒนาชีวิต

และสังคม 7) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นวิชาการ ซึ่งเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางปัญญาให้แก่สังคมมนุษย์ และ 8) พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นแหล่งหนึ่งแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ (พระธรรมปิฎก, ป.อ.ปยุตโต, 2541, หน้า 103-104)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เกี่ยวข้องกับการควบคุมและส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ที่เคยถูกจัดเป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆมนตรีแห่งองค์การ 4 ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 มหาเถรสมาคมในปัจจุบันมีอำนาจหน้าที่และบทบาทที่เกี่ยวกับงานคณะสงฆ์ 6 ด้านคือ 1) ด้านปกครอง 2) ศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ บทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ที่กล่าวมาจะสำเร็จได้ก็เพราะอาศัยภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยอย่างน้อย 2 พระสูตร ได้แก่ 1) ทุติยปาปณิกสูตร ซึ่งมีลักษณะ คือ 1) จักขุมา คือ เป็นผู้มียุติยทัศน์ที่กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออก 2) วิรุโธ คือเป็นผู้ชำนาญในงาน 3) นิสสยสัมปโน คือ พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้ (อง.ตัก. (ไทย) 20/457/146)

ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์ภาค 8 นั้น มีโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล โดยประกอบด้วยจังหวัด 6 จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร หนองบัวลำภู และบึงกาฬ ซึ่งมีพระสังฆาธิการผู้ปกครองประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด 6 รูป 6 จังหวัด เจ้าคณะอำเภอ 75 รูป 75 อำเภอ เจ้าคณะตำบล/เขต 755 รูป 755 ตำบล/เขต (คณะทำงานจัดทำหนังสือ ทำเนียบพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 8, 2558, หน้า 19)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้เล็งเห็นว่าพระสังฆาธิการระดับอำเภอเป็นพระสังฆาธิการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารคณะสงฆ์และการดำเนินนโยบายของมหาเถรสมาคม เจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตน ซึ่งหากพระสังฆาธิการระดับอำเภอเป็นผู้ไม่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานดังกล่าวแล้วจะเป็นสาเหตุให้การบริหารคณะสงฆ์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่ประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอ โดยอาศัยหลักการพัฒนาของศาสตร์ตะวันตก คือ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะและหน้าที่ของพระสังฆาธิการระดับอำเภอตามที่ปรากฏในกฎหมายคณะสงฆ์ นำมาบูรณาการกับหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาพระสังฆาธิการระดับอำเภอให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มีทิศทางในการพัฒนาพระสังฆาธิการที่ชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8” เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ เป็นการพัฒนาศักยภาพทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญยิ่ง และนับว่า เป็นการพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานคณะสงฆ์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันจะเป็นสิ่งทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่คู่กับสังคมไทยอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่พระสังฆาธิการระดับอำเภอ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านปกครอง (2) ด้านศาสนศึกษา (3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (4) ด้านการเผยแผ่ (5) ด้านสาธารณูปการ และ (6) ด้านสาธารณสงเคราะห์

2. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ (Interview) คือ พระสังฆาธิการระดับอำเภอ จำนวน 12 รูป ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นพระสังฆาธิการระดับอำเภอที่มีผลงานดีเด่น 6 จังหวัดๆ ละ 2 รูป

2) สันทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสมรรถนะ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารปกครองคณะสงฆ์ จำนวน 6 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 จำนวน 75 รูป (สำรวจข้อมูลล่าสุดวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ดูรายละเอียดใน คณะทำงานจัดทำหนังสือ ทำเนียบพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 8, 2558), หน้า 557) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ประชากรทั้งหมดในการแจกแบบสอบถาม

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ เขตการปกครองของคณะสงฆ์ในเขตภาค 8 ประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย เลย สกลนคร หนองบัวลำภูและบึงกาฬ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษานี้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่เดือนมกราคม 2559-มกราคม 2560

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยทำการค้นคว้าข้อมูลจาก เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสาร งานวิจัย และ 2) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พระสังฆาธิการระดับอำเภอ จำนวน 12 รูป ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นพระสังฆาธิการระดับอำเภอที่มีผลงานดีเด่นในจังหวัดๆ ละ 2 รูป

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 โดย 1) ยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 และ 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสมรรถนะ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารปกครองคณะสงฆ์ จำนวน 6 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 โดยการแจกแบบสอบถามพระสังฆาธิการระดับอำเภอ จำนวน 75 รูป เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8” ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 จำนวน 75 รูป ประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย เลย สกลนคร หนองบัวลำภู และบึงกาฬ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Interview) ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับอำเภอ จำนวน 12 รูป ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นพระสังฆาธิการระดับอำเภอที่มีผลงานดีเด่น 6 จังหวัดๆ ละ 2 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามที่ใช้เป็นแนวทางเพื่อให้ได้ความจริงแนวคิดความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบ

3.2 เชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 และสรุปผลการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8

3.3 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาความรู้พื้นฐานทั่วไป หลักการ สภาพในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ จากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
- 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
- 4) สร้างเครื่องมือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้มีเนื้อหา ครอบคลุม การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ทั้ง 6 ด้าน และสร้างแบบสัมภาษณ์
- 5) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruence) และปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
- 6) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะดำเนินการวิจัย เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสอบถาม
- 7) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
- 8) จัดพิมพ์เครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 เพื่อสร้างเครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

4.2 ผู้วิจัยเสนอขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจ้งต่อเจ้าคณะภาค 8 สำหรับขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างภายในการปกครองของภาค และขอสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.3 นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมทั้งแบบสอบถามไปแจกให้กับพระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างกลับคืนด้วย ตนเองพร้อมด้วยผู้ช่วยวิจัย

4.5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 75 รูป/คน และการสังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.6 รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อนำมาประมวลผลตามวิธีการทางสถิติ และรวบรวมคำให้สัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหาประเด็นความสอดคล้องกับการบริหาร จัดการและการดำเนินงาน เพื่อค้นหาการพัฒนาารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ต่อไป

6. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1. สมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ตามตำแหน่งงานของพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1.1. สมรรถนะด้านปกครอง พระสังฆาธิการระดับอำเภอส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการบริหารด้านการปกครองน้อย ขาดประสบการณ์ในการปกครองคณะสงฆ์ มีการทำงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีการบริหารจัดการปกครองตามความเคยชินที่เคยปฏิบัติมา รวมทั้งไม่มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงทำให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการปกครองคณะสงฆ์สำเร็จลุล่วงได้ยาก นอกจากนี้ ยังไม่มีองค์กรสถาบัน หรือหน่วยงานที่รับภาระหน้าที่ในการพัฒนาพระสังฆาธิการด้านการปกครองโดยตรง มีการพัฒนาที่เป็นรูปแบบเก่า คือ การประชุมอบรมพระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้น

1.2 สมรรถนะด้านศาสนศึกษา พระสังฆาธิการระดับอำเภอส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาด้านหลักพระธรรมวินัยคือบาลีและนักธรรม มีความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลีและมีความรู้ความสามารถในการสอนธรรม สามารถส่งเสริมการจัดการศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรได้ และมีการตรวจเยี่ยมสำนักศาสนศึกษาที่ตนเองได้ดูแล พระสังฆาธิการระดับอำเภอบางรูปมีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรี-โท-เอก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทำให้พระสังฆาธิการได้มีการศึกษาครบทั้งทางโลกและทางธรรม และไม่มีภาระสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมที่สูงขึ้นกว่าเดิม

1.3 สมรรถนะด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการระดับอำเภอส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนในด้านการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติ และยังคงเน้นให้มีการศึกษาวิชาการทางโลกควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ พระสังฆาธิการระดับอำเภอบางรูปขาดการสนับสนุนในเรื่องของการศึกษาสงเคราะห์และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยพัฒนางานด้านศึกษาสงเคราะห์ การจัดอุทยานการศึกษาภายในวัด และการอำนวยความสะดวกให้สถานศึกษามาจัดกิจกรรมภายในวัด

1.4. สมรรถนะด้านการเผยแผ่ พระสังฆาธิการระดับอำเภอส่วนใหญ่ มีความสามารถและความพร้อมในการพูด เทศน์และการบรรยาย มีความสามารถอบรมประชาชนในการปฏิบัติธรรมทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรับเป็นส่วนมาก มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรเป็นพระนักเผยแผ่ พระสังฆาธิการระดับอำเภอบางรูปขาดความรู้ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ และขาดความรู้ในเรื่องการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อต่างๆ เช่น วารสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.5. สมรรถนะด้านสาธารณูปการ พระสังฆาธิการระดับอำเภอส่วนใหญ่ มีการช่วยเหลืออุดหนุนหรือเกื้อกูลประชาชนภายในชุมชน เป็นผู้นำในการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจของชุมชน พระสังฆาธิการระดับอำเภอบางรูปขาดความรู้ในด้านการวางแผนพัฒนาระบบสาธารณูปการภายในวัด ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการกำหนดแผนพัฒนาในการบริหารจัดการพัฒนาวัด การบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ โบราณสถาน และโบราณวัตถุภายในวัด ขาดความรู้เกี่ยวกับการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน และขาดความรู้ในเรื่องการจัดการศาสนสมบัติของวัด

1.6 สมรรถนะด้านสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการระดับอำเภอส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจการหน่วยอบรมประจำตำบลท้องสมุดเพื่อประชาชนภายในวัด มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้ยื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ มีการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีการการสนับสนุนการปลูกต้นไม้ มีการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ มีการมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัยและผู้เจ็บป่วย มีการช่วยเหลือประชาชนภายในชุมชน พระสังฆาธิการระดับอำเภอบางรูปขาดการวางแผนในการสงเคราะห์ประชาชนให้ตรงตามความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชน ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสังคมสงเคราะห์

2. การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 มีองค์ประกอบ จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมาย องค์ประกอบที่ 3 จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบที่ 4 การเตรียมการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนา และองค์ประกอบที่ 6 การประเมินผลการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 1) เป็นการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 อันเป็นสมรรถนะที่สำคัญของพระสังฆาธิการระดับอำเภอและทุกระดับ 2) เป็นการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการระดับอำเภอและทุกระดับซึ่งสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ 3) เป็นการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับพระสังฆาธิการเพื่อสนับสนุนในการบริหารคณะสงฆ์และการปกครองคณะสงฆ์

องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมาย คือ พระสังฆาธิการซึ่งเป็นพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส

องค์ประกอบที่ 3 จุดมุ่งหมาย คือ การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านปกครอง 2) สมรรถนะด้านศาสนศึกษา 3) สมรรถนะด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) สมรรถนะด้านการเผยแผ่ 5) สมรรถนะด้านสาธารณูปการ และ 6) สมรรถนะด้านสาธารณสงเคราะห์

องค์ประกอบที่ 4 การเตรียมการพัฒนา ประกอบด้วย 1) การเตรียมการก่อนการพัฒนา 2) การเตรียมการระหว่างการพัฒนา และ 3) การเตรียมการหลังการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนา มีกระบวนการพัฒนาตามสมรรถนะพระสังฆาธิการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาสมรรถนะด้านปกครอง 2) การพัฒนาสมรรถนะด้านศาสนศึกษา 3) การพัฒนาสมรรถนะด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) การพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่ 5) การพัฒนาสมรรถนะด้านสาธารณูปการ และ 6) การพัฒนาสมรรถนะด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งในการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 6 ด้านนั้นจะประกอบด้วย ก. ความรู้ (Knowledge) ตามแต่ละสมรรถนะทั้ง 6 ด้าน และ ข. การพัฒนา (Development) ได้แก่ การให้การศึกษา (Education) การบรรยาย (Lecture) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) อภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การระดมสมอง (Brain Storming) และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip)

องค์ประกอบที่ 6. การประเมินผลการพัฒนา ด้วยหลักการประเมินผลการพัฒนาจากการเรียนรู้ 3 ประการ ได้แก่ การประเมินเชิงพุทธิพิสัย การประเมินเชิงทักษะพิสัย และการประเมินเชิงเจตพิสัย

3. เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 8

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 6 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 หลักการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่ 3 จุดมุ่งหมาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่ 4 การเตรียมการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนา ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบที่ 6 การประเมินผลการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมาย องค์ประกอบที่ 3 จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบที่ 4 การเตรียมการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนา และองค์ประกอบที่ 6 การประเมินผลการพัฒนา ซึ่งจากการตรวจสอบความเหมาะสม พบว่า องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 เป้าหมาย องค์ประกอบที่ 3 จุดมุ่งหมาย และ องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนา ส่วนองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 4 การเตรียมการพัฒนา และองค์ประกอบที่ 6 การประเมินผลการพัฒนา นอกจากนี้ หากพิจารณาองค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนา ซึ่งมีการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการตามหน้าที่ 6 ด้าน พบว่า 1) การพัฒนาสมรรถนะด้านปกครอง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การพัฒนาสมรรถนะด้านศาสนศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) การพัฒนาสมรรถนะด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) การพัฒนาสมรรถนะด้านการเผยแผ่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 5) การพัฒนาสมรรถนะด้านสาธารณูปการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 6) การพัฒนาสมรรถนะด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธุดิ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร) (พระมหาธุดิ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร), 2556). ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนา

พระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง มีการประชุมเพื่ออบรมพระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้นๆ เท่านั้น แต่ยังไม่ได้อำนาจการรับผิดชอบโดยตรง 2) ด้านการศาสนศึกษา ยังคงมีการบริหารจัดการทางการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารจัดการทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนในด้านการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ประชาชนปฏิบัติตามคำสั่งศรัทธาถือว่า เป็นการสั่งสอนในภาคทฤษฎี และปฏิบัติที่ควบคู่กันไป 5) ด้านสาธารณูปการ การพัฒนาตามคำสั่งศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่มากและมีการพัฒนาโดยการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่างๆ ภายในวัด เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีการช่วยเหลือประชาชนโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตเมตตา แต่ยังไม่ได้ช่วยเหลือเป็นระบบ ต้องมีการวางแผน ความต้องการของประชาชน หรือศึกษาปัญหาหรือความเดือดร้อนของประชาชนว่ามีสิ่งใดที่ขาดแคลน

2. การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 คือ การพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านปกครอง 2) สมรรถนะด้านศาสนศึกษา 3) สมรรถนะด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) สมรรถนะด้านการเผยแผ่ 5) สมรรถนะด้านสาธารณูปการ และ 6) สมรรถนะด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธฤติ วิโรจน์ (รุ่งชัยวิฑูร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง มีการประชุมเพื่ออบรมพระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้นๆ เท่านั้น แต่ยังไม่ได้อำนาจการรับผิดชอบโดยตรง 2) ด้านการศาสนศึกษา ยังคงมีการบริหารจัดการทางการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารจัดการทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนในด้านการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ประชาชนปฏิบัติตามคำสั่งศรัทธาถือว่า เป็นการสั่งสอนในภาคทฤษฎี และปฏิบัติที่ควบคู่กันไป 5) ด้านสาธารณูปการ การพัฒนาตามคำสั่งศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่มากและมีการพัฒนาโดยการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่างๆ ภายในวัด เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีการช่วยเหลือประชาชนโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตเมตตา แต่ยังไม่ได้ช่วยเหลือเป็นระบบ ต้องมีการวางแผน ความต้องการของประชาชน หรือศึกษาปัญหาหรือความเดือดร้อนของประชาชนว่ามีสิ่งใดที่ขาดแคลน (พระมหาธฤติ วิโรจน์ (รุ่งชัยวิฑูร), 2556)

3. เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 8 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 เพื่อการประเมินผลการพัฒนาตามสมรรถนะพระสังฆาธิการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านปกครอง 2) สมรรถนะด้านศาสนศึกษา 3) สมรรถนะด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) สมรรถนะด้านการเผยแผ่ 5) สมรรถนะด้านสาธารณูปการ และ 6) สมรรถนะด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้วยหลักการประเมินผลการพัฒนาจากการเรียนรู้ 3 ประการ ได้แก่ การประเมินเชิงพุทธิพิสัย การประเมินเชิงทักษะพิสัย และการประเมินเชิงเจตพิสัย สอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ นามทองตัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบหลักด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน 2) องค์ประกอบด้านการดำเนินการตามแผน 3) องค์ประกอบด้านการตรวจสอบประเมินผล 4) องค์ประกอบด้านการผลการการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (อนันต์ นามทองตัน, 2553)

8. บรรณานุกรม

คณะทำงานจัดทำหนังสือ ทำเนียบพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 8. **ทำเนียบพระสังฆาธิการ**

ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 8. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977), 2558.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **การปกครองคณะสงฆ์ไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, 2545.

พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติธโร). “สมรรถนะของผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามหลักพุทธธรรม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**

(พุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.

พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร). “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมยุคปัจจุบัน”. **รายงานการวิจัย.**

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). **เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการปกครองคณะสงฆ์**

และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540.

พระธรรมปิฎก (ป. อ.ปยุตฺโต). **ทางสายอิสราภาพของการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

สหธรรมิก, 2541.

พระมหาธุดิ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร). “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์).**

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.

พระมหาธุดิ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร). “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์).** บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.

พระมหาศรณชัย มหาปุณฺโณ (การะเวก). “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์).**

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.

พระมหาสมทรง สิรินุโร และคณะ. **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต.** กรุงเทพมหานคร :

เคล็ดไทย, 2525.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,** กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามกุฎราชกุมาร (ช่วง วรปุณฺโณ). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา,** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.

เสาวนีย์ ไชยกุล และนางจงจิตร แสงทอง. “บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์จังหวัดพะเยา”. **รายงานการวิจัย.** บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

อนันต์ นามทองตัน. “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553.

Cronbach, Lee J. **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York : Harper & Row, 1971.
Hearn Close Smith Southey. Defining generic competencies in Australia : Towards a framework
for professional development, **Asia Pacific Journal of Human Resources**,
34(3), 1996, pp. 44-62.
Likert, Rensis, “The Method of Constructing and Attitude Scale”, in Reading in Attitude
Theory and Measurement. **Fisheye, Matlin**, Ed, New York : Wiley & Son, 1967 : 90-95.

10. คำขอบคุณ

การทำวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความร่วมมือและการช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งเป็น
ทั้งแรงผลักดัน ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี โอกาสนี้ผู้วิจัย
ขอขอบพระคุณคณาจารย์เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่าน และขอขอบคุณผู้ที่ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ทำให้
ผู้วิจัยสามารถดำเนินการงานวิจัยจนสำเร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดีทุกประการ